

tal skupni finančni minister, katero službo je opravljajal do 28. oktobra t. l., ko je bil imenovan — drugikrat — za avstrijskega ministrskega predsednika. Koerber ni oženjen. Po svojem zasebnem političnem naziranju je bil Koerber dosedaj nemški liberalce, precej naklonjen socialni demokraciji. Sedaj nastopa novo službo, kjer bo moral svoje zasebno naziranje zapustiti ter delati in skrbeti le za to, kar bo vsem avstrijskim narodom v korist in blagor.

Posredovanje pri c. kr. namestniku.

Za Kmetstvo Zvezo je deželni odbornik dr. K. Verstovšek zopet posredoval pri cesarskem namestniku in zahteval, da se naj kmetom posestnikom, kateri morajo oddajati krompir, plača vsaj tudi dovoz. Namestnik je izjavil, da je bil predlog v smislu, kakor so svoj čas zahtevali kmeti zastopniki, od vlade na Dunaju odklonjen. Nadalje je deželni odbornik že sedaj opozoril cesarskega namestnika, da politične oblasti strogo pazijo na to, da se bo posestnikom, ki bodo morali dati mleko v mesto, pustila potrebna množina za lastno potrebo in da se ne bo posestnikov sililo, da bi morali sami skrbeti za dovoz v mesto, temveč da se ta dovoz organizira od mest. Posebno se je pritoževal deželni odbornik radi zahtevane množine sena in krompirja in zopet namestnika pozival, da se posestnikom pusti krompirja in sena, kolikor ga rabijo za lastno domačo potrebo, ker bi sicer prišle oblasti še v večjo zadrego, če bi morale pozneje preskrbovati deželo še s temi pridelki od zunaj. Nadalje je zahteval dr. Verstovšek od cesarskega namestnika, da reši ugodno vlogo raznih občin gornjegrajskega okraja glede rekviriranja krompirja in sena.

Mesto in kmet.

V gospodarskih vprašanjih, posebno glede nabave živil, se danes mnogo preveč zabavlja čez naše kmetstvo prebivalstvo. Mestni ljudje pa pri tem še niti približno ne vedo, kako velike težave ima danes kmet, predno more kaj živčevja pridelati, ter ga spraviti pod streho in nazadnje ne razpolaga z njim tako prosto kot bogati tovarnarji s svojim blagom. — Mestni veleobrniki, tovarnarji, trgovci, prekupci in taki ljudje sami določajo po svoje cene svojim pridelkom. Edino za kmetke pridelke pa določajo cene drugi. Mnoge reči, ki so bile n. pr. dne 31. oktobra še v kmetovi shrambi, so stale 40 K, kakor hitro pa so v mestu pri bogatem prekupu, stanejo dne 2. nov. že 50, 100 K in še več 100 kg. Oni, ki po mestih zabavljajo čez kmeta kot krivca sedanje draginje, le naj ves položaj presodijo tako, kakoršen je — in o zdravljeni bodo.

Kmetje morajo seveda sami najprej v čvrstem združenju ustvariti podlago, da se potem morejo izriniti vsi tisti nepotrebni vmesniki, ki sedaj dražijo blago in ki so žalobog, dokler ni drugače urejeno, potrebni. Po zgledu češkega združenstva so se sedaj z veliko silo jela širiti kmetijska skladišča. Ravno to vidimo pri nemškem združenstvu na Moravi. Leta 1915 je tam nastalo 14 skladiščnih združenj. Na Moravi se je sploh kmetijsko združenstvo sedaj krepko razvilo in po previdni razumnosti deželne vlade in deželne odbora dobilo v roke ne samo pre-

skrbovanje s krmili, nego ves nakup žita za žitni zavod. Tri združne zveze ima Morava — agrarno in katoliško-narodno, ki sta češki, pa nemško. Te zveze so se domenile med seboj in vsaka je dobila nekaj okrajev, da dela v njih. To je lepa priprava za po vojski. Združništvo bo vodilo po ti poti trgovino s kmetijskimi pridelki tudi kasneje. S prodajo živine je ravno tista. Združništvo na Češkem in na Moravi poizkuša tudi tukaj napraviti red. Povsod so tudi zastopniki združnih zvez poklicani v deželne odbore, ki imajo edini pravico kupovati živino. Sedaj ta reč ni sama na sebi posebno važna, ker so z nakupom živine, kakor je sedaj urejen, same situacije in težave. Klavne živine je vedno manj in zato mora hočeš nočeš druga na vrsto. Menda vsak potrdi, da to ni kmetu v zabavo. Prav pa je, da je združništvo pri tem zraven, ker je to vendar le stopnja, ki se da po vojski v splošni blagor dobro uporabiti. Ne smemo namreč nikoli pozabiti, da ima združništvo mnogo sovražnikov in da se vsi prekupci trudijo zadržati omejiti ali sploh onemogočiti njih delo pri nakupu in prodaji. Kar si torej združništvo pribori za-se, je res priborjeno in če se mu kaj vzame, je to pač taka, kakor če se v vojski izgubi kos zakopa. Iznova sovražnika ven potiti je sitno in težko. Pripravi smo, da pojde tudi naša združna pot po izkušenih zgledih naprej in če ni vse tako, kakor bi moralo biti, je temu najmanj krivo združništvo. Kmet — tudi naš — je pripravljen za svojo organizacijo, naj bodo le tudi drugi.

Se le, ko bode kmet gospodarski organiziran, kakor so organizirani kmetje v drugih naprednih deželah, bo sam narekoval primerne cene svojim pridelkom. Po vojski bo moralo do tega priti. Kajti: Vsak tovarnar, vsak trgovec, vsak obrtnik sam narekuje in nastavi cene za svoje blago. Edino še pri kmetijskih pridelkih po večini drugi delajo cene.

Recimo pa sedaj še drugemu talorju, kar mu gre. Konsumente se imenujejo; povsod so, pa nikjer jih ne moreš dobiti zbranih, združenih; veliko jih je, brez števila, sami najmanj vedo, koliko. Spoznaš jih po tem, da vedno in na vsa usta zabavljajo, pa nič ne naredijo, ne škode sovražniku, ne koristi sebi. Med konsumente se seveda morajo, če se po besedi razlaga pojem (konsument je tisti, kateri pridelki ali izdelki sam zase porabi in ga s tem prej ali pozneje uniči) šteti vsi ljudje, ker ga ni, ki ne bi rabil jedi, pijače, obleke, kurjave itd. Vendar pa le mislimo, ko govorimo o konsumentih, pred vsem o ljudstvu po mestih in obrtnih krajih, ki za svoj užitek samo nič ne pridelajo in ne izdelajo. Tem velja naša beseda: Kaj ste pa storili, da bi si zagotovili od kmeta primernih cen, pred vsem pa potrebnega blaga! Zavednejše delavstvo je edino razumelo, da ni dovolj samo kregati se, ampak da je treba tudi delati in se jelo združevati v konsumna društva v veliko korist sebi, pa tudi v veliko pohujšanje mnogim svojim sodržavljanom. Tupatam je šel del uradništva ravno tisto pot. Mali obrtnik, ki bi bil to najbolj rabil, je pa ostal ob strani, obdarjen s pravico svobodnega zabavljanja. Mestne občine in občinski odbori obrtnih krajev se pa niso zganili. Ob slovesnejših prilikah, ko je potreba, še večkrat pa potrebo izrabljajoča strankarska politika postavila draginjo na dnevni red, se je pri sejah izsoplo nekaj govorov, sklenilo nekaj resolucij in protestov na vlado, državnih zbor in na druge take kraje, kjer se nič blaga ne prodaja in ne kupuje, pa je bil svet popravljen. No, sempatja, večinoma na Nemškem, se je dobil tudi kak občinski odbor, ki je storil nekaj več. Občine so imele za meščane velike prešičje krmilnice, hleve, krave-mlekarice za otroke, perutinarske za-

vode, nasade zelenjav itd. — Dobro, toda teh par lepih zgledov je kaplja olja v morje lenobe.

Prišla je vojska! Brez milosti je v veliko stvarih pahnila trgovca na stran. Vsa javnost je prišla do prepričanja, da je treba občinskimi odborom poseči vmes. Posegli so in kolikor kasneje, toliko slabše, brez uspeha pa splošno nikjer ne. Ta skrb naj jim ostane in z njo zvezano delo tudi! In pri tem delu govorimo mi za slogo med mesti in deželo. S kmetijskimi organizacijami v dogovoru naj si zagotove cene in blago. Bog daj to edinost! Morda nas nauči vojska, da je vsem mestnim in takozvanim izobraženim ljudem treba s kmetov dobiti priprostosti v življenju, v hrani, v obleki, veselja do telesnega dela. Tega duha najprej, drugo bo navrženo. In mesto in vas bosta prijatelja za vedno!

Naše žrtve za domovino.

Od Sv. Antona v Slov. gor. se nam poroča: Zadet od sovražnika je izdihnil svojo junaško dušo dne 27. septembra Jurij Omulec iz Gornje Brengove. Bil je od začetka vojske na skoraj vseh bojiščih; ranjen v Galiciji; se je bojeval na Tirolskem in sedaj ga je zadela sovražna krogla tam pri naši ljubljeni Gorici. Na pokopališču pri Kostanjevici čaka njegovo telo vstajenja k boljšemu življenju. Ljubi Bog naj tolaži zapuščenega mater in žalujoče sestre in brata, katerim je bil padli dober sin in ljubeči brat, rojstni hiši pa zvest gospodar.

Na južno-zahodnem bojišču je padel Jan. Mursec, znan pod imenom Baha, želar v Trnovski vasi, župnije Sv. Boljenk v Slov. gor. Bil je prideljen trenu, ki oskrbuje moštvo na fronti s kruhom iz vojne pekarije. Na takem potu ga je, daleč še za fronto, zadela laška granata in ga raztrgala. Najbolj pretresla pa je vse dne 21. oktobra došla tužna vest, da je padel v bojih ob Soči dne 15. oktobra za svojo domovino obče spoštovani posestnik Jan. Čuček iz Trnovske vasi, zapuščajoč potrto ženo in 7 malih otrok. Pridno je skrbel za svojo družino; da bi otroci imeli svoj dom, je kupil k domačemu že itak obširnemu posestvu še manjše posestvo in gorico. A ni mu bilo dano, da bi užival kdaj sad svojega truda. V zimskih bojih je ubolel in bil potem dalje časa v bolnišnici na Koroškem. Ko je nekoliko okreval, je prosil za dopust, da vidi še enkrat svoj dom in svojo družino. Prišel je domu na 8 dni; bil je to njegov prvi, pa tudi zadnji dopust. Nekoliko bolehen še, je moral iti k svojemu krdelu. Rad bi bil še prišel za nekaj dni med svoje, prosil je še za kratek dopust; želja se mu pa ni izpolnila. Videl je svoje po preštani vojni boleznih prvokrat, videl tudi zadnjokrat. Druga usoda ga je čakala, da daruje življenje za svoje. Nesti je moral križ do zadnje postaje, izkusiti vojne grozote, muke in bolečine do dna. Med goriskimi brdi počiva zdaj njegovo v boju utrujeno junaško truplo in križ, ki ga je spremljal od doma do groba, čuje sedaj kot zvest prijatelj ob njegovem grobu. Mir njegovi duši! Žalujoči ženi naše srčno sožalje! Osirotele otroke pa priporočamo ljubezni nebeskega Očeta in varstvu Matere božje!

Iz italijanskega bojišča se nam piše: Pred nekaj tedni mi je kruta smrt pokosila dragega tovariša Franca Simonič, doma iz Središča. Nisva bila sicer skupaj, ali vendar sva se mnogokrat sešla v strelskem jarku ter se pogovarjala o vsakdanjih razmerah. Med tem tudi nisva pozabila na mило domovino in na pretke otroške čase, v katerih sva tako brezskrbno živela. Napočilo je lepo jutro. Sešla

trudom vjeti sovrag ga je še brenil za trud rešitve z zadnjimi nogami in jo omamljen od udarca deske odkuril prav umerjenih korakov z opuljenim in golim repom brez kože pripovedovat tovarišem in prijateljem: kako vabliva da je opaljena slanina, a — privezana v gotovo smrt.

Nastavila sva past v drugič in jaz sem jo obtežil s svojimi okovanimi čevlji.

Kmalu se je vjela druga miš, a tokrat na smrt, za to tretja, četrta, do jednajste.

Mene je to pokanje pasti jezilo, ker je za mišji lov prevneti Franel pri vsakem poku ploha z glasnim krohotom vstajal, potegnil mrliča izpod deske in vnovič nastavljal. Skoro do svita zore ni bilo mirno, in jaz sem se domislil največjega mišjega strahu, ki biva pri vsaki pošteni hiši, mačke.

Sem že omenil, da je imel naš polkovnik službo, po rodu opaljeno črna Laha, ki ga je klical: Justo! Četudi Lahon, pa Justo je bil dobra duša — saj ga niso ljubili samo ljudje, ampak celo živali. Vsak psiček ga je počakal, če mu je Justo požvižgal in vsak, še tako plašljiv muc se mu je dal radovoljno prijeti. Neka vabliva, privlačna sila je cimila v njem, seve, njegovi tovariši so to razlagali na drugo plat: Justo je radi tega mačkin prijatelj, ker si večkrat privošči za kako grabo skrit mijavkasto dobro pečenko.

So ga li tovariši po krivem dolžili ali ne, tega nisem dožgal, pa tokrat sem ga prosil, naj stopi v bližnjo vas in naj kupi ali ugrabi dva ali tri poštene mišje strahove.

Justo je dobro rešil zaupano mu nalogo in je prinesel dva mačaka. Jednega prostaske, sive bar-

ve in plašljivega vedenja, drugemu pa se je že na pisani barvi in napredno gledujočih očeh poznal njegov plemeniti in zlahtni rod.

Seljaka-sivca je zaprl Justo v mojo luknjo, črno-belo pisanega zlahtnika pa je podaril gospodu oberstu.

Zarobljeni in robati sivec je hudo občutil ugrabljeno mu prostost, grdo gledal, glasno predele — drgn — drgn in trdovratno zavračal vsako ponujeno hrano.

Ali je v noči naš novi gost lovil in preganjal miši, ne vem, ker sem kljub cvilu in proženi zemlji skrit pod odejo dobro spal, a v jutro na vse zgodaj ga ni bilo več; vzela ga je noč, jaz mu bega niti nisem zameril, saj vsakdo ljubi prostost.

Dva dni in tri noči sem zabil z mišjo golaznijo, četrtega jutra pa sem moral s polkovnikom v postojanke; prišel je namreč g. general pogledat tukaj sem, kako napreduje delo v strelskih jarkih.

Stopali smo jeden za drugim. Naprej jaz, potem g. oberst in za nami je pihal sam rudečehlači g. general. Moštvo je bilo že na nogah in pridno v potu čela rilo z lopatami pod zemljo, da je g. general zadovoljno kimal na levo in desno.

Prišli smo do voda, ki je imel v noči stražo; in ti ljudje so spali, razun enega, ki je na vse kriplje metal zemljo iz jarka. Ker le ni pogledal, zatopljen v delo, se ni ognil in ne pozdravil po postavi, sem ga torej podregnil:

„Pozdravite! G. general so tu!“

Mož me začudeno pogleda od pet do glave, in meče naprej zemljo iz jarka ter meni, kimaje z debelo glavo:

„Hentana para, kaj, general ste vi? Na, to pa že, tako mlad, pa general. Poglejte, ta le zemlja in to hlovovje je padlo ponoči na me; dobro, da me ni ubilo. Pa general ste, kakor hitro zmečem zemljo tu ven, vas bodem pa pozdravil — pa le počakajte še malo!“

G. oberst je kar pihal od jeze nad to priprosto ravnodušnostjo; g. general pa je smahljaje potrkal dobrega moža po rami, a jaz sem bil od tistega časa prekrščen iz vojnega kaplana v — generala.

Vrnila sva se z g. oberstom že okoli 9. ure dopoldne v našo grabo. Stari me je kot novokrščenega generala povabil v svoj stan na štamperl v jutranjem mrazu zaslužnega konjaka. V njegovi postojanki je bilo pošteno mrzlo, Justo še ni bil zakuril v peči. Polkovnik je pa rad sam storal po peči in nalagal na ogenj drva. Tudi sedaj je hotel pripravljeno in že naloženo kurivo sam podžgati, počenil je pred peč, si nataknil na nos ščipalnik in odprl pečna vrata.

Kot od smrtne strele zadet se je ubogi gospod oberst po dolgosti zložil po sobi in iz glave mu je skočil njegov belo-črni, zlahtni muc in se plaho ustavil v kotu.

Jaz sem se pošteno smejal, stari pa si je dodobra otipal vse ude, predno je vstal in zapazil, da mu je nesramni mačak zbil ščipalnik in ga do krvi oprasnil po obrazu. Jeza ga je zgrabila in zarjovel je:

„Justo!“

(Dalje sledi)